

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอติตื้อคอนทวยขมิ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติก่อนและหลังการพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2

1. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติ โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรม

นักเรียน

ในการสำรวจสภาพปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยครูผู้สอนประจำชั้น จำนวน 4 คน ครูพระสอนศีลธรรม พระธรรมวิทยากร และผู้ปกครองนักเรียน เป็นผู้ศึกษาและผู้ร่วมศึกษา โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนสำรวจเพื่อประเมินพฤติกรรมนักเรียน ปราบกฏผลการสำรวจดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมกรปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอีด้อคอนหวายขม้น

พฤติกรรม การปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรม	ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6) N = 57		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มีความภูมิใจในความเป็นไทย	4.45	0.35	มาก
รวม	4.45	0.35	มาก

หมายเหตุ รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข

จากตารางที่ 4 การสำรวจพฤติกรรมนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียน โดยครูประจำชั้น พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีค่าระดับพฤติกรรมกรปฏิบัติด้านความภูมิใจในความเป็นไทยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือระดับพฤติกรรมเฉลี่ย 4.45 ซึ่งเป็นด้านที่มีผลการประเมินต่ำที่สุด และเป็นปัญหาที่โรงเรียนบ้านอีด้อคอนหวายขม้น ต้องดำเนินการแก้ไขต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมนักเรียนด้านความภูมิใจในความเป็นไทย

จากการสัมภาษณ์และการสังเกต

จากการสังเกต และสัมภาษณ์นักเรียน โดยครูผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยในพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย มีข้อค้นพบ ดังนี้

“...นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่เป็นนักเรียนชั้นโตไม่ทำตัวเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนรุ่นน้อง เช่น การเข้าแถวรับอาหารกลางวัน การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อรุ่นน้องตัวเล็ก ๆ ...”

(ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 1 : สังเกต)

“...นักเรียนบางส่วนโดยเฉพาะชั้นโต ๆ ชอบทำลายสมบัติของโรงเรียน เช่น โตะเก้าอี้ ชอบใช้น้ำยาลบคำผิดสีขาว จี๊ดเขียนตามโตะ สกปรก และจี๊ดเขียนข้างฝาห้องเรียน

ทำลายป้ายนิเทศที่ครูจัด หลาย ๆ คน เวลาเดินผ่านต้นไม้ชอบเอามือดึง เต็ดใบไม้ กิ่งไม้ ชอบเปิดน้ำปล่อยิ่ง...”

(ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 2 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนหลายคนไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัด คนที่เข้าร่วมบางส่วนก็มาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ทันเวลา ในกิจกรรมการเข้าแถวเคารพธงชาติ นักเรียนจะมาโรงเรียนสายและทิ้งขยะไม่เป็นที่ ทำให้บริเวณโรงเรียนสกปรก...”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนหลายคนพูดภาษาไทยไม่ชัดเจน พูดภาษาถิ่นมากกว่าภาษาไทยเวลาครูถาม ขอบตอบเป็นภาษาถิ่น อ้างว่าพูดภาษาไทย ไม่คล่อง ไม่อยากพูด...”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนหลายคนไม่ได้สวมใส่เสื้อผ้า ที่เป็นชุดอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จึงทำให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพในโรงเรียนโดยอ้างว่าไม่ได้ซักไว้ บางคน หาไม่เจอ ไม่เห็น ...”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนหลายคนพูดจาไม่สุภาพ พูด กู มึง คำพ่อแม่ เพื่อน พูดไม่มีหางเสียงน้ำเสียง ไม่นุ่มนวลแบบไทย มีการทะเลาะกันอยู่บ่อย ๆ ...”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 : สัมภาษณ์)

จากสภาพปัญหาพฤติกรรมนักเรียน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้นำเสนอพฤติกรรม การปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน จากการสังเกต สัมภาษณ์ เข้าเสนอ ต่อที่ประชุมครู ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็น และมีการพิจารณาร่วมกัน เห็นว่า นักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีปัญหาพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย ควรได้รับการแก้ไข และถ้าวิเคราะห์จากการสำรวจโดยใช้ แบบสอบถาม พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พฤติกรรมการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยทุกด้าน 4.45 ระดับการปฏิบัติมาก ที่ประชุมร่วมกันวิเคราะห์ เห็นว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ควรได้รับการแก้ไข ในด้านความภูมิใจในความเป็นไทยที่ประชุมจึงมีมติให้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา

ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 57 คน ดังนี้

1. กลยุทธ์การเข้าค่าย “เข้าค่ายพุทธบุตร”
2. กลยุทธ์การสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
3. กลยุทธ์กิจกรรมการอบรมหน้าเสาธง และกิจกรรมอบรมวันสุดสัปดาห์
4. กลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญทางศาสนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

จากสภาพปัจจุบัน ปัญหา พฤติกรรมนักเรียน ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ได้จากการสำรวจพฤติกรรมในระยะที่ 1 ผู้วิจัยและผู้ร่วมรายงานการวิจัย เห็นว่า พฤติกรรมระดับช่วงชั้นที่ 2 มีพฤติกรรมการปฏิบัติที่เป็นปัญหา ซึ่งที่ประชุมคณะครูมีความคิดเห็นตรงกันมีเกณฑ์ที่น่าพอใจคือ ค่าเฉลี่ยต้องได้ตั้งแต่ 4.51 ขึ้นไป จึงวางแผนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยกำหนดพฤติกรรมที่ต้องพัฒนา จากผลการสำรวจโดยใช้ แบบประเมินพฤติกรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ปรากฏว่า ระดับปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย 4.45 มีระดับปฏิบัติ มาก ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการสำรวจเข้าที่ประชุมเพื่อวางแผนการพัฒนา โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินการใช้การดำเนินงานที่เป็นระบบ เป็นการจัดเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดังนี้

1. กลยุทธ์การเข้าค่าย “เข้าค่ายพุทธบุตร”

1.1 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยการใช้กลยุทธ์เข้าค่ายพุทธบุตร

รอบที่ 1

1.1.1 ขึ้นวางแผน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน และปัญหา

จากการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ ร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประชุมปรึกษาหารือ สนทนา ระดมความคิด เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาวางแผนปฏิบัติการ ดังนี้

- 1) ประชุมคณะครูเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย ที่ประชุม กำหนดกลยุทธ์การเข้าค่ายพุทธบุตร ระหว่างวันที่ 2-4 มิถุนายน 2553 ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดป่าวังเลิง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเข้าค่ายพุทธบุตร และจัดประชุมคณะกรรมการเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และปฏิทินการปฏิบัติงาน กำหนดเนื้อหาในแต่ละวัน

3) ติดต่อประสานงานกับพระธรรมวิทยากรที่จะนำฝึกปฏิบัติและให้ความรู้ จากวัดป่าวังเลิง จังหวัดขอนแก่น และประสานกับเจ้าอาวาส เพื่อขออนุญาตใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรมเข้าค่าย

4) จัดประชุมนักเรียนเพื่อรับทราบแนวทางปฏิบัติและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเข้าค่าย

5) นำนักเรียนเข้าค่ายพุทธบุตรตามระยะเวลาที่กำหนดและปฏิบัติกิจกรรมตามเนื้อหา หลักสูตรที่กำหนด

6) ประเมินผลพฤติกรรมนักเรียนก่อนเข้ารับการเข้าค่ายและหลังการเข้ารับการเข้าค่ายพุทธบุตร

7) สรุปผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

1.1.2 ขั้นการปฏิบัติ และขั้นสังเกต ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จัดกิจกรรมตามแผนและระยะเวลาที่กำหนดในการดำเนินกิจกรรม กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม เก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและหรือผู้ให้ข้อมูล ตามแผนที่กำหนดกลยุทธ์ไว้ ดังนี้

กลยุทธ์การเข้าค่าย “เข้าค่ายพุทธบุตร” ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 57 คน ระยะเวลา ระหว่างวันที่ 2 - 4 มิถุนายน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยนำนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เข้าค่ายพุทธบุตร ใช้เวลาในการเข้าค่าย จำนวน 3 วัน 2 คืน ได้กำหนดหลักสูตรขอบเขตเนื้อหาการฝึกอบรม ดังนี้ คือเรื่อง การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย แสดงความเคารพแบบไทย พูคาไพเราะอ่อนหวาน น้ำเสียงนุ่มนวล ไม่กระด้าง พูคาภาษาไทยชัดเจน แต่งกายสุภาพเรียบร้อยแบบธรรมเนียมไทย รับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า ส่งเสริมสินค้าไทย ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย กริยามารยาทงามอย่างไทย กติกาการอยู่ค่าย สัจจะใจ และ คำปฏิญาณตน ศาสนพิธี มารยาทชาวพุทธ ความสามัคคี ระเบียบวินัย การสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น พระคุณของบิดา-มารดา คุณครู เพื่อนที่ดี การบำเพ็ญประโยชน์ อธิษฐานจิตเพื่อชีวิตใหม่ โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอิฐคองหวาย ชมื่น เป็นประธานการเปิดค่าย และคณะวิทยากรศูนย์ปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติวัดป่าวังเลิง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นวิทยากรในการฝึกอบรม ซึ่งคณะวิทยากรได้

ดำเนินการตามปฏิทินการเข้าค่าย ตลอดระยะเวลา 3 วัน 2 คืน ในวันที่ 2-4 มิถุนายน 2553 ณ ศาลาศูนย์ปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติวัดป่าวังเลิง เป็นสถานที่ที่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ บรรยากาศเหมาะสม สะดวกต่อการเดินทางไปอบรมของกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย และคณะวิทยากรที่มาให้ความรู้ รายละเอียดจากการเข้าค่ายพุทธบุตร มีดังนี้

วันที่ 2 มิถุนายน 2553 ดำเนินการเข้าค่ายพุทธบุตร เรื่อง การปฏิบัติ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย แสดงความเคารพแบบไทย พุดจาไพเราะอ่อนหวาน น้ำเสียง นุ่มนวล ไม่กระด้าง พุดภาษาไทยชัดเจน แต่งกายสุภาพเรียบร้อยแบบ ขนบธรรมเนียมไทย รับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า ส่งเสริมสินค้าไทย ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย กริยามารยาทงามอย่างไทย หลักธรรมเบื้องต้น ศาสนพิธี มารยาทชาวพุทธ ความสามัคคี ระเบียบวินัย การสวดมนต์ไหว้พระ ที่ศาลาการเปรียญวัดป่าวังเลิง ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้เข้าร่วม กิจกรรมกับคณะวิทยากร โดยมีนักเรียนเข้ารับการอบรม จำนวน 57 คน พิธีเปิดได้เชิญ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านอิต้อดอนหวายขมิ้น เป็นประธานเปิดการอบรมและดำเนินการตาม ตารางการอบรม โดยคณะวิทยากรได้ให้ความรู้ โดยประธานสงฆ์ เจ้าคณะอำเภอเมือง มหาสารคาม เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ได้กล่าวสัมโมทนียกถาและบรรยายพิเศษ พร้อมทั้งแนะนำ วิทยากรพิธีกล่าวมอบตัวเป็นศิษย์ กติการอยู่ค่าย สัจฉญาใจ และคำปฏิญาณ ในช่วงบ่ายจัดแบ่ง นักเรียนเรียนรู้ตามฐาน จำนวน 4 ฐาน คือ ฐานศาสนพิธี มารยาทชาวพุทธ ฐานการปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และระเบียบวินัยในแต่ละฐานได้เปิด โอกาสให้นักเรียน ได้สอบถาม จากวิทยากรแต่ละฐาน ตอนเย็นสวดมนต์ทำวัตรเย็นสู่ความเป็นพุทธบุตร ผลการอบรมผู้เข้ารับ การอบรมสามารถฝึกปฏิบัติตนได้เป็นอย่างดี

วันที่ 3 มิถุนายน 2553 การอบรมการเข้าค่ายพุทธบุตรดำเนินไปตาม ปฏิทิน โดยคืนนอนทำกิจส่วนตัว ฝึกบริหารกาย บริหารจิต สวดมนต์ทำวัตรเช้า เจริญภาวนา อบรม เรื่อง พุทธจริยา แบ่งฐานนักเรียนเป็น 2 ฐาน คือ ฐานพระคุณของบิดา-มารดา และฐาน พระคุณครู ช่วงบ่ายเช้า 4 ฐาน คือ ฐานเพื่อนที่ดี พลเมืองที่ดี งามอย่างไทย ที่ดี สุขภาพที่ดี โดยในการเข้าฐานแต่ละฐานทั้งในภาคเช้าและบ่ายนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้ให้ความสนใจ ตั้งใจ เป็นอย่างดี ตอนเย็น สวดมนต์ ทำวัตรเย็น เจริญภาวนา และชมวีดีโอเกี่ยวกับพระคุณของแม่ พระคุณของครู การคบเพื่อนที่ดี นักเรียนให้ความสนใจดี

วันที่ 4 มิถุนายน 2553 นักเรียนคืนนอนทำกิจส่วนตัว บริหารกาย บริหารจิต สวดมนต์ทำวัตรเช้า เจริญภาวนา จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ทำความสะอาดบน ศาลาการเปรียญ รอบ ๆ อาคารและบริเวณรอบศาลาการเปรียญ รับประทานอาหารเช้า แบ่งกลุ่ม เข้าฐาน ให้กลุ่มเป้าหมายได้เขียนเรียงความพระคุณของบิดา-มารดา พระคุณครู สันทนาธรรมใน

กลุ่ม โดยมีพระวิทยากรให้คำชี้แนะ ช่วงบ่ายนักเรียนกลุ่มเป้าหมายพร้อมกันเพื่ออธิษฐานจิต เพื่อเริ่มต้นเพื่อชีวิตใหม่ สรุป ประเมินผล การจัดกิจกรรมเข้าค่าย มอบเกียรติบัตรแก่ผู้เข้าค่าย ปิดการอบรม ซึ่งผลการจัดกิจกรรม นักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจ ตั้งใจ ครูผู้วิจัยและ ผู้ร่วมวิจัยก็ปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี ครบถ้วน พร้อมผู้วิจัยได้รายงานผลการเข้าค่ายพุทธบุตร ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบความก้าวหน้า และจะได้ติดตามความ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน เมื่อกลับมาปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียนต่อไป

ส่วนคณะวิทยากรได้ปฏิบัติหน้าที่ตลอดระยะเวลา 3 วัน 2 คืน อย่างเต็มที่ ได้สังเกตพฤติกรรม เมื่อพบพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้เสนอแนะให้แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์ทันที มีการสอบถามความรู้ความเข้าใจ การรวมกลุ่ม การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา และยกตัวอย่างกลุ่มเป้าหมายที่ปฏิบัติตนเป็นอย่างดี พร้อมทั้งยกย่องชมเชย นักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างและตรวจผลงานการเขียนเรียงความของนักเรียน นักเรียน กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมเบื้องต้นทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธี การฝึก ตินให้เป็นคนดีมากขึ้นเป็นลำดับ

1.1.3 การสะท้อนผล การเข้าค่ายพุทธบุตร ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้เข้าร่วม กิจกรรมทุกขั้นตอน ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์อบรม จากการประเมินการเข้า ค่าย บันทึกความคิดเห็นและการประเมินหลังการเข้าค่ายพุทธบุตร ได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้มา วิเคราะห์ตีความ สรุปผลจากข้อมูลการสังเกตการณ์อบรม พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ทุกคนมี ความตั้งใจให้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการเข้าค่ายครั้งนี้เป็นอย่างดี ได้ปฏิบัติตามกิจกรรม ตามที่วิทยากรมอบหมาย มีการปฏิบัติตนตามคำสั่ง กล่าวแสดงความคิดเห็น จากการประเมิน รายงานผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 หลังการเข้าค่ายพุทธบุตร จาก ผู้ร่วมวิจัย โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ผลปรากฏ ดังนี้

“...กิริยามารยาทอ่อนน้อม การพูดจาอ่อนโยนขึ้น การพูดจาหยวนคายลดลง แต่ยังไม่ ปรากฏให้ได้ยินบ้างที่ยังใช้คำพูด “กู” “มึง” อยู่ รู้จักทำความเคารพสัมมาคารวะผู้ใหญ่มาก ขึ้น...”

(20 มิถุนายน 2553 : บันทึกของครูผู้ร่วมวิจัย)

“...มีความหวงแหนทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลาย รักต้นไม้ เห็นคุณค่าของ ต้นไม้ โดยการร่วมมือกับครูช่วยดูแลรักษา รดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ...”

(25 มิถุนายน 2553 : บันทึกของครูผู้ร่วมวิจัย)

“...แสดงความเคารพ ครู อาจารย์ เวลาครูเดินผ่าน กิริยามารยาทอ่อนน้อม การพูดจาอ่อนโยนขึ้น การพูดจากหายขาดลดลง รู้จักทำความเคารพสัมมาคารวะผู้ใหญ่มากขึ้น...”

(27 มิถุนายน 2553 : บันทึกของครูผู้ร่วมวิจัย)

จากการวิเคราะห์ ผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยการใช้กลยุทธ์เข้าค่ายพุทธบุตร รอบที่ 1 โดยใช้การรายงานผล การสังเกต และสัมภาษณ์ ร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมปรึกษาหารือ สันทนาร่วมกัน เห็นว่าการพัฒนาด้วยกลยุทธ์การเข้าค่ายพุทธบุตรในวงรอบที่ 1 นั้น นักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมทุก ๆ ด้านดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนจำนวน 25 คน ยังไม่พัฒนาตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดคือ การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย การพูดจาอ่อนหวาน น้ำเสียงนุ่มนวลไม่กระด้าง พูดภาษาไทยชัดเจน การรับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจึงระดมความคิด เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาวางแผนปฏิบัติการในรอบที่ 2

1.2 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยการใช้กลยุทธ์เข้าค่ายพุทธบุตร รอบที่ 2

จากการประชุมผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้วิเคราะห์ผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความภูมิใจในความเป็นไทยโดยใช้กลยุทธ์การเข้าค่ายพุทธบุตร มีแนวคิดร่วมกันว่าควรจะนำนักเรียนไปพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย เพื่อให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาตามกลุ่มเป้าหมายต่อไปนี้

1.2.1 ขึ้นวางแผน

- 1) ประชุมคณะกรรมการเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ให้ดีขึ้นอีกที่ประชุมกำหนดกลยุทธ์การเข้าค่าย “ค่ายปฏิบัติธรรม” ระหว่างวันที่ 30-31 สิงหาคม 2553 และวันที่ 1 กันยายน 2553 ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมเวฬุวัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม และจัดประชุมคณะกรรมการเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และปฏิทินการปฏิบัติงาน กำหนดเนื้อหาในแต่ละวัน
- 3) ติดต่อประสานงานกับพระธรรมวิทายากรที่จะนำฝึกปฏิบัติและให้ความรู้ จากศูนย์ปฏิบัติธรรมเวฬุวัน จังหวัดขอนแก่น และประสานกับเจ้าอาวาส เพื่อขออนุญาตใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรมเข้าค่าย

4) จัดประชุมนักเรียนเพื่อรับทราบแนวทางปฏิบัติและเตรียมวัสดุ

อุปกรณ์ในการเข้าค่าย

5) นำนักเรียนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมตามระยะเวลาที่กำหนดและปฏิบัติ

กิจกรรมตามเนื้อหา หลักสูตรที่กำหนด

6) ประเมินผลพฤติกรรมนักเรียนก่อนเข้ารับการเข้าค่ายและหลังการ

เข้ารับการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม

7) สรุปผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

1.2.2 ชั้นการปฏิบัติ และชั้นสังเกต ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จัดกิจกรรม

ตามแผนและระยะเวลาที่กำหนดในการดำเนินกิจกรรม กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม เก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและหรือผู้ให้ข้อมูลตามแผนที่กำหนดกลยุทธ์ไว้ ดังนี้

วันที่ 30 สิงหาคม 2553 ดำเนินการเข้าค่ายพุทธบุตร และอบรมเรื่องการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย การแสดงความรพแบบไทย การพุดจาไพเราะ อ่อนหวาน ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดเวฬุวัน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้เข้าร่วมสังเกตพฤติกรรมนักเรียน กลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการอบรมและพัฒนาโดยพระวิทยากร ได้ให้ความรู้การฝึกปฏิบัติจนนักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติได้

วันที่ 31 สิงหาคม 2553 นำนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการอบรม เรื่อง การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยแบบธรรมเนียมไทย การรับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า การส่งเสริมสินค้าไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย กิริยามารยาทงามอย่างไทย คณะวิทยากรได้ให้ความรู้เกี่ยวกับด้านความภูมิใจในความเป็นไทย โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี ประกอบการบรรยายทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจทำให้สามารถปฏิบัติได้ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ปรากฏว่านักเรียนมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น

วันที่ 1 กันยายน 2553 นำนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการฝึกอบรมโดยพระวิทยากรให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเขียนเรียงความเกี่ยวกับความภูมิใจในความเป็นไทย โดยมีพระวิทยากรให้คำแนะนำและตรวจผลงานของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ช่างบายนักเรียนกลุ่มเป้าหมายพร้อมกันเพื่ออธิษฐานจิต จากนั้นพระวิทยากรได้สรุปและประเมินผล พร้อมกับมอบเกียรติบัตรกับผู้เข้ารับการอบรม และปิดการอบรม

สรุป ประเมินผล การจัดกิจกรรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม นักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจ ตั้งใจ ครูผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยก็ปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี ครบถ้วน

พร้อมผู้วิจัย ได้รายงานผลการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมให้ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบความก้าวหน้า และจะได้ติดตามความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน เมื่อกลับมาปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียนต่อไป

ในการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมเวฬุวัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตลอดระยะเวลา 3 วัน 2 คืน ทางผู้วิจัยและคณะผู้ร่วมวิจัย ได้สังเกต พฤติกรรมนักเรียนที่ยังเป็นปัญหาที่ได้เสนอแนะให้แก่โรงเรียนที่ไม่พึงประสงค์ มีการสอบถามความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น และการปฏิบัติตน ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตามที่สังเกต และสัมภาษณ์ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมเบื้องต้นทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธี การฝึกตนให้เป็นคนดีมากขึ้นเป็นลำดับ

1.2.3 การสะท้อนผล การเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การอบรม จากการประเมินการเข้าค่าย บันทึกความคิดเห็นและการประเมินหลังการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ตีความ สรุปผลจากข้อมูลการสังเกตการอบรม พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความตั้งใจ ให้ความสนใจร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการเข้าค่ายรอบที่ 2 นี้เป็นอย่างดี ได้ปฏิบัติตามกิจกรรมตามที่วิทยากรมอบหมาย มีการปฏิบัติตนตามคำสั่ง กล้าแสดงความคิดเห็น จากการประเมินรายงานผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 หลังการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม จากผู้ร่วมวิจัยโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ ผลปรากฏ ดังนี้

ผู้ร่วมวิจัยรายงานผล หลังการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมซึ่งได้ดำเนินกลยุทธ์ตามแผน พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง คุณธรรมจริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย คือ นักเรียนสามารถตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น ในด้านคุณธรรมจริยธรรมได้ พุดจาไพเราะอ่อนหวาน น้ำเสียงนุ่มนวล ไม่กระด้าง พุดภาษาไทยชัดเจน แต่งกายสุภาพเรียบร้อยแบบธรรมเนียมไทย รับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า ส่งเสริมสินค้าไทย และนักเรียนยังได้แสดงออกด้วยการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความกตัญญูกตเวที และมีความประหยัด นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมพัฒนาขึ้น คิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้นไปสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้ตามระเบียบวินัยของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ พฤติกรรมการลักขโมยลดลงมาก การทะเลาะวิวาทกันน้อยลง เห็นได้ชัดเจน มีการช่วยเหลือแบ่งปันกันมากขึ้น มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนได้มากขึ้น พุดจาไพเราะ ให้ความเคารพครูอาจารย์ แต่งกายถูกระเบียบ ผลงานสำเร็จ

เห็นได้ชัดเจน ทำให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับจากชุมชนและชุมชนให้ความร่วมมือสนับสนุน
 ทวนการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของสถานศึกษา

2. กลยุทธ์การสอนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.1 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยการสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระ
 การเรียนรู้ รอบที่ 1

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดย
 ใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นหลัก ระหว่างวันที่ 9 มิถุนายน ถึง 8
 กรกฎาคม 2553 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้วิเคราะห์สภาพปัญหาจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม
 การสังเกต การสัมภาษณ์ ประชุมปรึกษาหารือ ระดมความคิด เพื่อกำหนด กลยุทธ์วางแผน
 ในการพัฒนา ดังนี้

2.1.1 ขึ้นวางแผน

1) ประชุมคณะครูเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณธรรม
 จริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและจัดประชุมคณะกรรมการ
 ดำเนินงาน เพื่อร่วมกันกำหนดปฏิทินการดำเนินงาน โดยครูผู้ร่วมวิจัยศึกษาหลักสูตร
 สถานศึกษาทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ระดับช่วงชั้นและระดับชั้น
 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้

3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และเขียนแผนให้สอดแทรกคุณธรรม
 จริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทยทุกแผนการเรียนรู้

4) นำแผนการเรียนรู้ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

5) วัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมบันทึกผล

หลังสอน ผลการจัดการเรียนรู้ทุกแผนการเรียนรู้

2.1.2 ขึ้นการปฏิบัติ และขึ้นสังเกต ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จัดกิจกรรมการ
 เรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ
 วัฒนธรรมเป็นแกนหลัก

กลยุทธ์การสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการจัดกิจกรรมการ
 เรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ
 วัฒนธรรมเป็นแกนหลัก มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้วิจัยที่ทำการสอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา
 และวัฒนธรรมในวิชาพระพุทธศาสนา ในชั้นเรียนกลุ่มเป้าหมาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

มีความรู้ความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติตน ประพฤติตน ตามหลักธรรมเบื้องต้นทางพระพุทธศาสนา และกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้สอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เข้าใจกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2553 ถึงวันที่ 8 กรกฎาคม 2553

กลุ่มผู้ร่วมรายงานการวิจัยได้ประชุมวางแผนการดำเนินงานกลยุทธ์การสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นแกนหลัก พร้อมทั้งกำหนดประเด็นการสอนตามหลักสูตร ในหัวข้อ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศรัทธา 4 อริยสัจ 4 ไตรสิกขา กฎแห่งกรรม เบญจศีล-เบญจธรรม อบายมุข อดติ 4 ความกตัญญู กตเวทิต่อพระพุทธศาสนา และผู้มีพระคุณ พุทธศาสนสุภาษิต พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย มารยาทไทย ส่วนครูผู้ร่วมวิจัยได้สอนสอดแทรกในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระที่รับผิดชอบ โดยเน้นการปฏิบัติ ด้านคุณธรรมจริยธรรม เรื่อง ความภูมิใจ ในความเป็นไทยคือ การรับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า การส่งเสริมสินค้าไทย การท่องเที่ยว ในประเทศไทย การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย กริยามารยาทงามอย่างไทย ในทุกกลุ่มสาระโดยกำหนดให้จัดสอนตามตารางกำหนดการสอนของโรงเรียนรวม 30 วัน และนอกจากนี้ผู้ร่วมวิจัยยังสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสมทุกวัน

ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์สอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นแกนหลัก ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย โดยการตรวจผลงาน สังเกตการณ์ทำงานกลุ่ม ปรากฏว่า พฤติกรรมนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

2.1.3 การสะท้อนผล ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก

การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การสัมภาษณ์ บันทึกผลหลังสอนของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ตีความ สรุปผลกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมเบื้องต้นทางพระพุทธศาสนา โดยผู้ร่วมวิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเข้าในกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ผลทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมแสดงออกทั้งด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย การแสดงความเคารพแบบไทย พูดยาไพเราะ อ่อนหวาน น้ำเสียงนุ่มนวล ไม่กระด้าง พูดยาภาษาไทยชัดเจน แต่งกายสุภาพเรียบร้อยแบบธรรมเนียมไทย รับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า ส่งเสริมสินค้าไทย ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ

ไทย กรีฑามารยาทงามอย่างไทย ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณาความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ ความประหยัดมากขึ้นเป็นส่วนใหญ่ จากผลการรวบรวมข้อมูลมีผลดังตัวอย่าง ดังนี้

“...นักเรียนตั้งใจเรียนมากขึ้น สนใจการเรียนดีมาก ขาดเรียนน้อยลง แต่งกายถูกต้อง เป็นระเบียบ สะอาด พุดจาไพเราะอ่อนหวาน การแสดงความเคารพแบบไทย เข้าร่วมกิจกรรมที่ ครอบคลุมหมายได้เป็นอย่างดี การทะเลาะวิวาทกันลดลงอย่างมาก การขโมยสิ่งของลดลง ใช้ ใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด มีการออมเงิน จะซื้อสิ่งของต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนเท่านั้น การซื้อของ ที่ไม่จำเป็นลดลง มีการช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกันมากขึ้น แต่มีสิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ ความรับผิดชอบงานบางส่วนยังไม่เรียบร้อยและส่งงานไม่ทันเวลาที่กำหนด ซึ่งยังคงควรได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น...”

(12 กรกฎาคม 2553 : บันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัย)

“...นักเรียนทะเลาะวิวาทกันน้อยลง ไม่เห็นมาฟ้องครู การขโมยสิ่งของลดลง มีการนำ สิ่งของที่เก็บได้มาแจ้งครูเพื่อประกาศหาเจ้าของมากขึ้น มาโรงเรียนทันเวลา...”

(13 กรกฎาคม 2553 : บันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัย)

“...นักเรียนมาโรงเรียนทันเวลา มอบหมายงานให้ทำเสร็จตามเวลาเป็นส่วนใหญ่ แต่มี ส่วนน้อยที่ยังไม่ทันเวลา เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนดีมาก พุดจาไพเราะขึ้นกว่าเดิม ทำงานเป็น ระเบียบเขียนตัวหนังสือสวยงาม และสะอาด...”

(13 กรกฎาคม 2553 : บันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัย)

“...นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ชอบอ่านหนังสือมากขึ้น การหยอกล้อได้เพียง กันน้อยลง ขยันเรียนมากขึ้น สนใจการเรียน การทะเลาะวิวาทลดลง แต่ก็ยังมีอยู่ การขโมย สิ่งของลดลงมาก...”

(13 กรกฎาคม 2553 : บันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัย)

“...เข้าเรียนตรงเวลา ขยันเรียนมากขึ้น พุดจาไพเราะอ่อนหวาน สนใจงานที่ครู มอบหมาย ชักถามดีขึ้น ให้ความร่วมมือกับครูดี ทำงานสะอาดเป็นระเบียบมากขึ้นกว่าเดิม ส่ง งานทันเวลาเป็นส่วนใหญ่...”

(14 กรกฎาคม 2553 : บันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัย)

“...พฤติกรรมนักเรียนเปลี่ยนแปลงดีขึ้นมากทุกด้าน ทำงานเป็นระเบียบ สะอาด ส่ง
ทันเวลา สนใจการทำงาน เข้าร่วมกิจกรรมที่ครูมอบหมาย ตั้งใจทำงาน ช่วยเหลืองานกันดี และ
ใช้สมุดอย่างประหยัด คู้มค่า...”

(15 กรกฎาคม 2553 : บันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัย)

“...นักเรียนมาโรงเรียนแต่เช้า ขยันทำงานที่ครูมอบหมาย ทั้งการทำความสะอาด
ห้องเรียน ส่งงานครูตรงตามเวลา เป็นส่วนใหญ่ เขียนหนังสือสวยมากขึ้น สมุดสะอาด การดี
กันทะเลาะกันน้อยลงมาก...”

(16 กรกฎาคม 2553 : บันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัย)

“...นักเรียนช่วยงานครูมากขึ้น สนใจการเรียนดีขึ้นมาก มีความรับผิดชอบงานที่
มอบหมายได้ดีเป็นส่วนใหญ่ ทำงานส่งครูทันเวลา ผลงานสะอาด เรียบร้อย ช่วยเหลือกันดี...”

(16 กรกฎาคม 2553 : บันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัย)

“...นักเรียนทำงานผลงานถูกต้อง สะอาด เป็นระเบียบมากขึ้นกว่าเดิม ส่งงานครูที่
มอบหมายทันเวลาเป็นส่วนใหญ่ การทะเลาะวิวาทลดลงมาก การขโมยสิ่งของลดลงมาก เช่นกัน
แต่การใช้เงินยังฟุ่มเฟือยอยู่ เห็นจากการซื้อของกิน ไม่ค่อยมีเงินฝาก...”

(20 กรกฎาคม 2553 : บันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัย)

สรุปผลการดำเนินกลยุทธ์การสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นแกนหลัก

กลุ่มผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ประชุมสะท้อนผลการพัฒนากลยุทธ์การสอน
สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8
กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นแกนหลัก พบว่า
กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจ ประพฤติ ปฏิบัติตน มีคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น คือทำใ้
นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกในพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบความ
ซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านภูมิใจในความเป็น
ไทย พฤติกรรมนักเรียนพัฒนาขึ้นในทางที่ดีทุกพฤติกรรม แต่มีพฤติกรรมบางพฤติกรรมที่ยังไม่
เป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะเรื่อง ภูมิใจในความเป็นไทย นักเรียนยังพูดจาไม่สุภาพ พูดกระด้าง

ขาดการแสดงความเคารพแบบคนไทย มีนิสัยที่ใช้จ่ายสิ่งของฟุ่มเฟือย และความเป็นระเบียบในการทำงาน ความรับผิดชอบในงาน ยังมีนักเรียนบางส่วนที่มีพฤติกรรมยังไม่เป็นที่น่าพอใจ กลุ่มผู้วิจัยจึงได้ประชุมระดมความคิดเห็นหาแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมดีขึ้น ผลการประชุมระดมความคิดเห็นสรุปได้ว่า ควรใช้กลยุทธ์การสอนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระรอบที่ 2 ที่จะช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้นคือ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยให้ความรู้และแนวทางการปฏิบัติเป็นรูปธรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจนเกิดความเคยชิน

2.2 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยการสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รอบที่ 2

จากการสะท้อนผลในวงรอบที่ 1 เห็นได้ว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย ดีขึ้น แต่ยังมีบางส่วนที่ควรได้รับการพัฒนาขึ้นอีก ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจึงร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 28 กรกฎาคม 2553 ถึงวันที่ 27 สิงหาคม 2553 ดังนี้

2.2.1 ขั้นวางแผน

1) จัดประชุมคณะครูเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ศึกษาผลการพัฒนาในการจัดกิจกรรมในวงรอบที่ 1

2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อร่วมกันกำหนดปฏิทินการดำเนินงาน โดยครูผู้ร่วมวิจัยศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ระดับช่วงชั้นและระดับชั้น จัดทำหน่วยการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้

3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และเขียนแผนให้สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ทุกแผนการเรียนรู้

4) นำแผนการเรียนรู้ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

5) วัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมบันทึกผล

หลังสอน ผลการจัดการเรียนรู้ทุกแผนการเรียนรู้

2.2.2 ขั้นการปฏิบัติ และขั้นสังเกต ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นแกนหลัก ตามกลยุทธ์ที่กำหนด ดังนี้

การสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน
ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เป็นแกนหลัก จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มเป้าหมาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยเน้น
ในเรื่องจริยธรรม ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคม 2553 ถึงวันที่ 27
สิงหาคม 2553

ผู้ร่วมวิจัยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ได้รับ
มอบหมายจากทางโรงเรียน โดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการเน้น พร้อมสังเกตผลการ
ดำเนินงาน และบันทึกผลหลังสอนในเรื่อง ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความประหยัด
ความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน และความภูมิใจในความเป็นไทย

2.1.3 การสะท้อนผล ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการ
สังเกตพฤติกรรมนักเรียน การสัมภาษณ์ บันทึกผลหลังสอนของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย นำข้อมูล
รวบรวมได้มาวิเคราะห์ตีความ สรุปผลกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาพฤติกรรมทั้งด้านความมี
ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ
ความประหยัดมากขึ้นเป็นลำดับ จากผลการรวบรวมข้อมูลจากผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีผลด้านภูมิใจ
ในความเป็นไทย ดังนี้

“...นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลาทำแบบฝึกหัดในวิชาภาษาอังกฤษทำงานเป็น
ระเบียบ สะอาด เขียนหนังสือเรียบร้อยขึ้นมาก ไม่มั่งง่ายเหมือนแต่ก่อน...”

(ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ : บันทึก)

“...เวลาให้ทำแบบฝึกหัด มีความตั้งใจมากขึ้น เมื่อไม่เข้าใจ มักจะเดินมาถามครูให้ครู
อธิบายให้ฟังเพิ่มเติม แทนการไปลอกเพื่อน และทำการบ้านส่งตามกำหนดทุกคน...”

(ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ : บันทึก)

“...นักเรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเวลาแบ่งกลุ่มการทำงานยอดเยี่ยม
พันธุ์พืชผักไร้ดินในถาดเพาะ นักเรียนแต่ละกลุ่มจะแบ่งหน้าที่กันทำ มีความพิถีพิถัน
ระมัดระวังไม่ให้เมล็ดพันธุ์หกร่วงเสียหาย กลุ่มใดทำเสร็จก่อนก็จะช่วยเหลือกลุ่ม
ที่ยังไม่เสร็จ แสดงให้เห็นถึงการเสียสละสิ่งของ คือ รู้จักประหยัด และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
ต่อกัน...”

(ครูสอนวิชาการงานอาชีพ : บันทึก)

สรุปในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในวงรอบที่ 2

ในกลยุทธ์สอนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นหลัก สะท้อนผลการพัฒนาหลังจากการดำเนินกลยุทธ์ตามแผน พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านภูมิใจในความเป็นไทย คือ นักเรียน แสดงความเคารพแบบไทย พูดยกย่องพระอริยสงฆ์ น้อมรับฟังคำสอน ไม่กระด้าง พูดยกย่องภาษาไทยชัดเจนน แต่งกายสุภาพเรียบร้อยแบบธรรมเนียมไทย รับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า กริยามารยาทงามอย่างไทย เป็นคนดี มีระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความกตัญญูกตเวทิตะ และมีความประหยัด นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมพัฒนาขึ้นทุกด้าน

3. กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง และกิจกรรมอบรมนักเรียนวันสุดท้ายสัปดาห์

3.1 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง และกิจกรรมอบรมนักเรียนวันสุดท้ายสัปดาห์ รอบที่ 1

3.1.1 ขึ้นวางแผน จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ ร่วมกับกลุ่มผู้วิจัย ประชุมปรึกษาหารือ ระดมความคิด จึงกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวัน โดยใช้กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง และกิจกรรมอบรมวันสุดท้ายสัปดาห์ ระยะเวลาระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2553 ถึง 27 กรกฎาคม 2553 มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) ประชุมคณะกรรมการผู้ร่วมวิจัย และนักเรียน เพื่อกำหนดรูปแบบ เนื้อหาที่จะให้การอบรมตามความต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรม
- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อร่วมกันกำหนดปฏิทินการดำเนินงาน และจัดทำปฏิทินการอบรมในแต่ละวัน และในแต่ละสัปดาห์
- 3) ครูผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยปฏิบัติงานตามปฏิทินงานทั้ง 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธงจัดทำทุกวัน กิจกรรมอบรมนักเรียนวันสุดท้ายสัปดาห์ จัดทำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- 4) ครูผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมดำเนินการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาว่าดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

5) สรุปและรายงานผลการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

3.1.2 **ขั้นการปฏิบัติ และขั้นสังเกต** การดำเนินงานกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยใช้กิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธง กิจกรรมอบรมวันสุดสัปดาห์เป็นการพัฒนานักเรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ คือ ด้านมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบและปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นทางพระพุทธศาสนา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ประชุมกันแล้วร่วมกันกำหนดขั้นตอนของแต่ละกิจกรรมในแต่ละวัน เพื่อให้ครอบคลุมพฤติกรรมการปฏิบัติตนเป็นคนที่ตามมาตรฐานการศึกษา นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เริ่มปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2553 ถึง 27 กรกฎาคม 2553 ซึ่งแต่ละกิจกรรมได้กำหนดขั้นตอนดังรายละเอียด ดังนี้

1) กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธง มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแต่ละวันในระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2553 ถึง 27 กรกฎาคม 2553

1.1) นักเรียนทุกชั้นเดินแถวอย่างมีระเบียบมายังบริเวณหน้าเสาธงชาติตามลำดับ

1.2) เมื่อนักเรียนพร้อม ประธานนักเรียนจะสั่งจัดระเบียบแถวให้พร้อมก่อนเคารพธงชาติ

1.3) นักเรียนผู้เชิญธงเตรียมพร้อม ประธานนักเรียนสั่งเคารพธงชาติ นักเรียนร้องเพลงชาติ 1 จบ

1.4) ประธานนักเรียนนำกล่าวบูชาพระรัตนตรัย พร้อมคำแปลพระพุทธรูป พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ ตามลำดับ

1.5) ประธานนักเรียนนำนักเรียนสงบนิ่ง เป็นการฝึกสมาธิ เวลาประมาณ 1 นาที เพื่อรำลึกถึงผู้มีพระคุณ

1.6) ประธานนักเรียนนำกล่าวคำปฏิญาณตนด้วยคำว่า เรานักเรียนใจกตัญญู รู้คุณชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รักษาวินัย ใฝ่ศึกษา

1.7) ประธานนักเรียนนำกล่าวแนวปฏิบัติแก่นักเรียน และครูด้วยคำว่า ครูเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน นักเรียนรุ่นพี่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนรุ่นน้อง

1.8) ประธานนักเรียนเชิญครูที่ทำหน้าที่ครูเวรมาให้โอวาทและกล่าวอบรมสั่งสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนของนักเรียน วันละ 1-2 เรื่อง

1.9) ประธานนักเรียนตั้งนักเรียนทั้งหมดเคารพคุณครู คุณครูแจ้งให้นักเรียนหันหน้าเข้าหากัน แล้วยกมือไหว้ซึ่งกันและกัน

1.10) นักเรียนที่รับผิดชอบ นำเสนอภาษาไทย ภาษาอังกฤษวันละคำ พร้อมสะกด พร้อมแปลความหมายและสะกดคำ

1.11) ครูเวรรับผิดชอบให้คำเสนอแนะยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำดีความคิดและเสนอแนะขอความร่วมมือนักเรียนที่ปฏิบัติตนบกพร่องเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

1.12) ครูเวรสั่งให้นักเรียนเข้าห้องเรียน โดยหัวหน้าห้องส่งนักเรียนในแถวขึ้นตรงและบอกขวาหันซ้ายหันเดินเข้าห้องเรียน ตามลำดับก่อนหลังทุกชั้นอย่างเป็นระเบียบเสร็จสิ้นพิธีการ

2) กิจกรรมอบรมนักเรียนวันสุดสัปดาห์ เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน ในวันสุดท้ายของสัปดาห์ โดยการประชุมนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 ในห้องประชุมอาคารอเนกประสงค์ของโรงเรียน จำนวน 8 ครั้ง ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2553 ถึง 27 กรกฎาคม 2553 ในวันศุกร์ เวลา 14.30-15.30 น. ซึ่งการอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์ ทั้ง 8 ครั้ง มีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.1) นักเรียนเดินแถวเข้าห้องประชุมอาคารอเนกประสงค์โรงเรียน ตามลำดับก่อนหลังและนั่งในบริเวณที่จัดไว้อย่างสงบและสำรวม

2.2) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมายจากรูปที่เทียบบูชาพระรัตนตรัย และนำกล่าวสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย ผู้นำนักเรียนนำกล่าวบทสวดพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ และบทชัยสิทธิคาถา ที่เป็นบทสวดภาษาบาลี ด้วยทำนองสรภัญญะ

2.3) ครูเวรหรือครูผู้ได้รับมอบหมายจัดอบรมให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่อิงตามปฏิทินกำหนด และยกย่องชมเชยนักเรียนที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมา

2.4) ประธานนักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียนแจ้งแนวปฏิบัติและสรุปผลการปฏิบัติงานในรอบสัปดาห์เสนอต่อที่ประชุมได้รับทราบและถือปฏิบัติ

2.5) ประธานนักเรียนนำกล่าวร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี ครูเวรหรือประธานนักเรียนสั่งให้เดินกลับเข้าห้องเรียนเป็นรายชั้นตามลำดับ

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้สังเกต สัมภาษณ์ นักเรียนและครูเวรประจำวัน และครูเวรประจำสัปดาห์ บันทึกผลการปฏิบัติ พฤติกรรมตามกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทั้ง 2 กิจกรรม

3.1.3 **ขั้นสะท้อนผล** ผลการดำเนินงานกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธง กิจกรรม อบรมนักเรียนประจำวันสุดสัปดาห์ พบว่า ทั้งสองกิจกรรมนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในกิจกรรม ประจำวัน และกิจกรรมประจำวันสุดสัปดาห์ โดยการเรียนรู้จากสถานที่จริง ฝึกปฏิบัติตนในเรื่องการเดินแถว การควบคุมระมัดระวังกาย วาจา และใจ การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเนื้อหาเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา และความกตัญญูทวดที่พร้อมยกตัวอย่างนักเรียนที่กระทำตนเป็นคนดี สมควรปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรมดังกล่าวมากยิ่งขึ้น สามารถปฏิบัติตนอยู่ในกรอบกติกา ระเบียบวินัยของโรงเรียน และสังคมได้ เห็นได้จากนักเรียนส่วนใหญ่มีความรักใคร่ร่วมมือในการทำงานที่ครูมอบหมาย มีการทะเลาะวิวาทน้อยมาก พบสิ่งของตกหล่นนำมาแจ้งครูเพื่อประกาศหาเจ้าของ ช่วยเหลือครู มีจิตอาสาช่วยงานโรงเรียนมากยิ่งขึ้น และทำงานส่งตามเวลาที่นัดหมายมากขึ้น จากการรายงานของผู้ร่วมวิจัย ด้านความภูมิใจในความเป็นไทยดังนี้

“...นักเรียนแต่งกายสะอาดเป็นระเบียบมากขึ้น มากโรงเรียนแต่เช้า สนใจการเรียนดี ขึ้นมาก สอนก็สอนง่าย ทำงานส่งเกือบทุกคน สนบายใจมาก...”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 29 กรกฎาคม 2553 : สังเกตพฤติกรรมนักเรียน)

“...นักเรียนมาโรงเรียนแต่เช้า มาสายเกือบไม่มีเลย ทำความสะอาดห้องเรียนทุกวัน ห้องเรียนสะอาด การฝึกกระดาศสมุดไม่มี การขโมยสิ่งของไม่มี เด็กมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป มาก...”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 30 กรกฎาคม 2553 : สังเกตพฤติกรรมนักเรียน)

สรุปผลการดำเนินงานกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธง และกิจกรรมอบรมนักเรียน ประจำสุดสัปดาห์

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ประชุมสะท้อนผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธง และกิจกรรมอบรมนักเรียนประจำวันสุดสัปดาห์ ในวงรอบที่ 1 พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นมาก แต่ยังมีบ้างบางส่วนที่จะต้องได้รับการพัฒนาต่อไปอีกคือด้านการแต่งกายสุภาพเรียบร้อยแบบธรรมเนียมไทย กิริยามารยาทงามอย่างไทย

การรับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจึงร่วมกันวางแผนดำเนินการต่อใน
วงรอบที่ 2 ต่อไป

3.2 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรม โดยใช้กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง และกิจกรรมอบรมนักเรียนประจำวันสุดสัปดาห์
รอบที่ 2

3.2.1 ขึ้นวางแผน จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนา
คุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรม 2 กิจกรรม จากวงรอบที่ 1 นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมี
พฤติกรรมที่ดีขึ้นมาก แต่จากการรายงานของผู้ร่วมวิจัย พบว่า ยังมีนักเรียนบางส่วนที่จำเป็นต้อง
ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นอีก จึงร่วมกันกำหนดกิจกรรมอบรมหน้าเสาธงและกิจกรรมอบรม
นักเรียนประจำสัปดาห์ ในวงรอบที่ 2 ขึ้น ระยะเวลาระหว่างวันที่ 1-31 สิงหาคม 2553 มี
ขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) ประชุมคณะกรรมการผู้ร่วมวิจัย และนักเรียน เพื่อกำหนดรูปแบบ เนื้อหาที่จะ
ให้การอบรมตามความต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรม

2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน
เพื่อร่วมกันกำหนดปฏิทินการดำเนินงาน และจัดทำปฏิทินการอบรมในแต่ละวัน และในแต่ละ
สัปดาห์

3) ครูผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยปฏิบัติงานตามปฏิทินงานทั้ง 2 กิจกรรม คือ
กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธงจัดทำทุกวัน กิจกรรมอบรมนักเรียนประจำวันสุดสัปดาห์
จัดทำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

4) ครูผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมดำเนินการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม
ส่งเสริมและพัฒนาว่าดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

5) สรุปและรายงานผลการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

3.2.2 ขึ้นการปฏิบัติ และขึ้นสังเกต การดำเนินงานกลยุทธ์ส่งเสริมและ
พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยใช้กิจกรรม 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมนักเรียน
หน้าเสาธง กิจกรรมอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์เป็นการพัฒนานักเรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึง
ประสงค์ จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ คือ ด้านมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบและปฏิบัติตาม
หลักธรรมเบื้องต้นทางพระพุทธศาสนา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้าน
ความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย
ได้ประชุมกันแล้วร่วมกันกำหนดขั้นตอนของแต่ละกิจกรรมในแต่ละวัน เพื่อให้ครอบคลุม

พฤติกรรมกรปฏิบัติตนเป็นคนดีตามมาตรฐานการศึกษา นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยกำหนด
ขั้นตอนคั้งรายละเอียดเหมือนกันกับวงรอบที่ 1 ดังนี้

1) กิจกรรมอบรมนักเรียนหน้าเสาธง มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแต่ละวัน
ในระหว่างวันที่ 1-31 สิงหาคม 2553 ดังนี้

1.1) นักเรียนทุกชั้นเดินแถวอย่างมีระเบียบมายังบริเวณหน้าเสาธงชาติ
ตามลำดับ

1.2) เมื่อนักเรียนพร้อม ประธานนักเรียนจะสั่งจัดระเบียบแถวให้พร้อม
ก่อนเคารพธงชาติ

1.3) นักเรียนผู้เชิญธงเตรียมพร้อม ประธานนักเรียนสั่งเคารพธงชาติ
นักเรียนร้องเพลงชาติ 1 จบ

1.4) ประธานนักเรียนนำกล่าวบูชาพระรัตนตรัย พร้อมคำแปลพระ
พุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ ตามลำดับ

1.5) ประธานนักเรียนนำนักเรียนสงบนิ่ง เป็นการฝึกยั้งสมาธิ เวลา
ประมาณ 1 นาที เพื่อรำลึกถึงผู้มีพระคุณ

1.6) ประธานนักเรียนนำกล่าวคำปฏิญาณตนด้วยคำว่า เรานักเรียนใจ
กตัญญู รู้คุณชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รักษาวินัย ใฝ่ศึกษา

1.7) ประธานนักเรียนนำกล่าวแนวปฏิบัติแก่นักเรียน และครูด้วยคำว่า
ครูเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน นักเรียนรุ่นพี่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนรุ่นน้อง

1.8) ประธานนักเรียนเชิญครูที่ทำหน้าที่ครูเวรมาให้โอวาทและกล่าว
อบรมสั่งสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนของนักเรียน วันละ 1-2 เรื่อง

1.9) ประธานนักเรียนสั่งนักเรียนทั้งหมดเคารพคุณครู คุณครูแจ้งให้
นักเรียนหันหน้าเข้าหากัน แล้วยกมือไหว้ซึ่งกันและกัน

1.10) นักเรียนที่รับผิดชอบ นำเสนอภาษาไทย ภาษาอังกฤษวันละคำ
พร้อมสะกด พร้อมแปลความหมายและสะกดคำ

1.11) ครูเวรรับผิดชอบให้คำเสนอแนะยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำดีความ
ดีและเสนอแนะขอความร่วมมือนักเรียนที่ปฏิบัติตนบกพร่องเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

1.12) ครูเวรสั่งให้นักเรียนเข้าห้องเรียน โดยหัวหน้าห้องสั่งนักเรียนใน
แถวยืนตรงและบอกขวาหันซ้ายหันเดินเข้าห้องเรียน ตามลำดับก่อนหลังทุกชั้นอย่างเป็นระเบียบ
เสร็จสิ้นพิธีการ

2) กิจกรรมอบรมนักเรียนประจำวันสุดสัปดาห์ เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน ในวันสุดท้ายของสัปดาห์ โดยการประชุมนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 ในห้องประชุมอาคารอเนกประสงค์ของโรงเรียน จำนวน 4 ครั้ง ระหว่างวันที่ 1-31 สิงหาคม 2553 ในวันศุกร์ เวลา 14.30-15.30 น. ซึ่งการอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์ ทั้ง 4 ครั้ง มีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.1) นักเรียนเดินแถวเข้าห้องประชุมอาคารอเนกประสงค์โรงเรียนตามลำดับก่อนหลังและนั่งในบริเวณที่จัดไว้อย่างสงบและสำรวม

2.2) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมายจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย และนำกล่าวสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย ผู้นำนักเรียนนำกล่าวบทสวดพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ และบทชยสัตติคาถา ที่เป็นบทสวดภาษาบาลี ด้วยทำนองสรภัญญะ

2.3) ครูเวรหรือครูผู้ได้รับมอบหมายจัดอบรมให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่อิงตามปฏิทินกำหนด และยกย่องชมเชยนักเรียนที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมา

2.4) ประธานนักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียนแจ้งแนวปฏิบัติและสรุปผลการปฏิบัติงานในรอบสัปดาห์เสนอต่อที่ประชุม ได้รับทราบและถือปฏิบัติ

2.5) ประธานนักเรียนนำกล่าวร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี ครูเวรหรือประธานนักเรียนสั่งให้เดินกลับเข้าห้องเรียนเป็นรายชั้นตามลำดับ

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้สังเกต สัมภาษณ์ นักเรียนและครูเวรประจำวัน และครูเวรประจำสัปดาห์ บันทึกผลการปฏิบัติ พฤติกรรมตามกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทั้ง 2 กิจกรรม

3.2.3 ขั้นสะท้อนผล จากการสังเกต บันทึกผล และสัมภาษณ์ครูเวร ครูประจำชั้น ซึ่งให้เห็นว่า การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยกิจกรรม 2 กิจกรรม ในวงจรรอบที่ 2 ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ นักเรียนมีระเบียบวินัยโดยการเดินแถวเข้าห้องเรียน เดินแถวเพื่อเคารพธงชาติด้วยความเป็นระเบียบ ส่งงานครูได้ตรงเวลาที่กำหนด ตรงต่อเวลา รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดีเป็นส่วนใหญ่ การลักขโมยสิ่งของลดลงมาก มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี แบ่งปันสิ่งของแก่ผู้อื่นมากขึ้น เห็นได้จากการช่วยงานครูในห้องเรียน ร่วมกันทำงานในระดับโรงเรียน มีจิตอาสามากขึ้น การฉีกกระดาษสมุดลดน้อยลงมาก กิจกรรมทุกขั้นตอนนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ครูผู้สอนมีการติดตามสังเกตพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ เป็น

ผลทำให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมดีขึ้นดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่ากลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนา โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยกิจกรรม 2 กิจกรรม ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อแบ่งปัน กตัญญูรู้คุณ มีการประหยัด และภูมิใจในความเป็นไทย ข้อเสนอแนะควรจัดทำกิจกรรมนี้ให้ เป็นปัจจุบันทุกวันอย่างต่อเนื่องจนสิ้นปีการศึกษา จะทำให้กลุ่มเป้าหมายมีนิสัยที่ดี ประพฤติตน เป็นคนดีตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างยั่งยืนต่อไป

4. กลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาในระหว่างเข้าพรรษา

4.1 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยการใช้กลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาในระหว่างวันเข้าพรรษา รอบที่ 1

4.1.1 ขั้ววางแผน กลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาในระหว่างวันเข้าพรรษา เป็นกลยุทธ์ที่เป็นการนำนักเรียนเข้าสู่การรับความรู้ ประสบการณ์ และฝึกปฏิบัติจริงจากพระสงฆ์ที่วัด ที่มีความรู้ความสามารถ และมีวิธีการปฏิบัติตนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ระยะเวลาระหว่างเข้าพรรษา มีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ประชุมคณะครูเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทย
- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและจัดประชุมคณะกรรมการเพื่อร่วมกันวางแผน กำหนด ปฏิทินการปฏิบัติงานและผู้รับผิดชอบ
- 3) ครูผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ติดต่อประสานกับพระวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถจากวัดในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน
- 4) ประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัย และพระวิทยากรเพื่อกำหนดหลักสูตรสาระการเรียนรู้ที่จะร่วมกันดำเนินงานจัดทำปฏิทินการดำเนินงาน
- 5) ดำเนินการตามปฏิทินการดำเนินงาน
- 6) ประเมินผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์
- 7) สรุปผลการดำเนินงานรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

4.1.2 ขั้วการปฏิบัติ และขั้วสังเกต การดำเนินงานกลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาในระหว่างวันเข้าพรรษา ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อที่จะนำกลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาในระหว่างวันเข้าพรรษา โดยกำหนดเนื้อหา วัน เวลา การปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายในวันธรรมสวนะ ระยะเวลา ระหว่างวันที่ 30 กรกฎาคม 2553 ถึงวันที่ 29 สิงหาคม 2553 โดยนำ

นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ไปที่วัดบวรมงคล และนิมนต์พระ จำนวน 2 รูป มาให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติธรรมจำนวน ชั้นละ 2 ครั้ง รวม 9 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 2 สิงหาคม 2552 เวลา 12.30-13.30 น. นำนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปวัดบวรมงคลบ้านอิฐ ได้นิมนต์พระนิมิต บุคคโล มาให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อพระรัตนตรัย การประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ผลการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ การปฏิบัติตนต่อพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ นักเรียนทุกคนให้ความร่วมมือและปฏิบัติตนได้ดี

ครั้งที่ 2 วันที่ 4 สิงหาคม 2552 เวลา 12.30-13.30 น. นำนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปวัดบวรมงคลบ้านอิฐ ได้นิมนต์พระสุทิน สุมงคลโต มาให้ความรู้เกี่ยวกับการมีสัมมาคารวะ การอ่อนน้อมถ่อมตน โอวาท 3 เบญจศีล หรือศีล 5 พระสงฆ์ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการละเว้นการทำความชั่ว 5 ข้อ นักเรียนมีความรู้ในข้อละเว้นจากการสอบถามของครูประจำชั้น และพระสงฆ์ได้เสนอแนะให้นำหลักธรรมนี้ไปถือปฏิบัติทั้ง 5 ข้อ พร้อมทั้งฝึกอาราธนาศีล สมาทานศีล เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

ครั้งที่ 3 วันที่ 6 สิงหาคม 2553 เวลา 12.30-13.30 น. นำนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปวัดบวรมงคล ได้นิมนต์พระครูพิมล ธรรมรักษ์ มาให้ความรู้เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย การพูดจา การแต่งกายแบบไทย การมีสัมมาคารวะ โอวาท 3 เรื่อง เบญจศีล และเบญจธรรม พระสงฆ์ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับข้อละเว้นการทำความชั่ว 5 ข้อ และหลักปฏิบัติในการทำความดี 5 ข้อ นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมพร้อมทั้งเสนอแนะให้นักเรียนนำไปประพฤติปฏิบัติ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข ผลการดำเนินงานนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักเบญจศีล เบญจธรรมเป็นอย่างดี

ครั้งที่ 4 วันที่ 9 สิงหาคม 2553 เวลา 12.30-13.30 น. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้นิมนต์พระสุทิน สุมงคลโต มาให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมเบญจศีลหรือข้อควรละเว้น 5 ข้อ นักเรียนให้ความสนใจเป็นพิเศษ โดยพระสงฆ์ได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ปัจจุบันที่เป็นปัญหามาเป็นข้อคิดให้นักเรียนได้พิจารณาในการดำเนินชีวิตตามหลักข้อละเว้นทั้ง 5 ประการ คือ การห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามลักทรัพย์ ห้ามประพฤติดีกในกาม ห้ามพูดเท็จ ห้ามดื่มสุราของมึนเมา นักเรียนมีความสนใจดี และรับคำชี้แนะที่จะนำไปปฏิบัติต่อตนเอง พร้อมทั้งฝึกอาราธนาศีล และสมาทานศีลด้วย ผลการสอนนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในข้อละเว้น 5 ข้อ เป็นอย่างดี

ครั้งที่ 5 วันที่ 11 สิงหาคม 2553 เวลา 12.30-13.30 น. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้นิมนต์พระครูพิมล ธรรมรักษ์ มาให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม ไตรสิกขา คือ สติ สมาธิ ปัญญา นักเรียนทุกคนให้ความสนใจเป็นอย่างดี มีการซักถามและตอบคำถามได้ พระสงฆ์ได้ยกตัวอย่างการปฏิบัติตามสติ สมาธิ ปัญญา ที่ถูกต้อง นักเรียนสนใจและตอบคำถามด้วยความตั้งใจ พร้อมทั้งพระสงฆ์ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผลการสอนนักเรียนทุกคนสนใจ ตั้งใจเรียน และรับว่าจะนำหลักธรรมไปปฏิบัติพร้อมทั้งได้อาราธนาศีล สมาทานศีล 5 ด้วย

ครั้งที่ 6 วันที่ 13 สิงหาคม 2553 เวลา 12.30-13.30 น. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้นิมนต์พระสุทิน สุขมงคล มาให้ความรู้เกี่ยวกับเบญจศีลเบญจธรรมหรือข้อละเว้น 5 ประการและข้อควรปฏิบัติ 5 ประการ และให้ความรู้เกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงอบายมุข นักเรียนทุกคนได้ให้ความสนใจ เนื่องจากพระสงฆ์ได้นำปัญหาในบ้านเมืองมาให้ นักเรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหา ฝึกการป้องกันปัญหา อันอาจจะเกิดขึ้นแก่นักเรียนเอง นักเรียนให้ความสนใจ ตั้งใจ ตอบคำถามพระสงฆ์ได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่และรับข้อเสนอแนะไปฝึกปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข พร้อมอาราธนาศีล สมาทานศีลเพื่อนำไปฝึกและปฏิบัติต่อไป ผลการสอน นักเรียนทุกคนมีความตั้งใจ สนใจ มีสมาธิในการเรียน ตำรวจกาย วาจา ได้ดี

ครั้งที่ 7 วันที่ 16 สิงหาคม 2553 เวลา 12.30-13.30 น. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้นิมนต์พระครูพิมล ธรรมรักษ์ มาให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปฏิบัติที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต คือ เบญจธรรม พระสงฆ์ได้ยกตัวอย่างจากเหตุการณ์ปัจจุบันมาให้ นักเรียนฝึกคิด แล้วบอกผลที่เกิด ทำให้นักเรียนมีความสุข ไม่มีทุกข์ เพราะปฏิบัติตนตามหลักเบญจธรรมนี้ นักเรียนให้ความสนใจมากในข้อปฏิบัติ 5 ข้อดังกล่าว พร้อมกับอาราธนาศีล สมาทานศีล รับข้อปฏิบัติไปประพฤติตน ปฏิบัติต่อไป ผลการสอนนักเรียนทุกคนสนใจเรียนตั้งใจเรียนอย่างมีสติ

ครั้งที่ 8 วันที่ 18 สิงหาคม 2553 เวลา 12.30-13.30 น. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้นิมนต์พระสุทิน สุขมงคล มาให้ความรู้เกี่ยวกับอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา พระสงฆ์ได้ยกตัวอย่างจากเหตุการณ์ในชีวิตจริงมาเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมอิทธิบาท 4 นี้ นักเรียนสนใจ ตั้งใจ และสามารถปฏิบัติตนตามคำแนะนำของพระสงฆ์ได้เป็นอย่างดี สามารถทำงานประสบผลสำเร็จทันเวลา ผลการเรียนรู้ นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ ตั้งใจเรียนดีมีสติ มีสมาธิในการเรียนดีทุกคน

ครั้งที่ 9 วันที่ 20 สิงหาคม 2553 เวลา 12.30-13.30 น. นักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้นิมนต์พระครูพิมล ธรรมรักษ์ มาให้ความรู้เกี่ยวกับอบายมุข 4
ซึ่งเป็นหลักธรรมที่นักเรียนควรละเว้นอย่างไปยุ่งเกี่ยว โดยพระสงฆ์ได้ยกตัวอย่างการกระทำของ
บุคคลในสังคมาบัตว์ มาเป็นอุทาหรณ์สอนใจว่า การลุ่มหลงในอบายมุขจะเกิดผลเสียต่อตนเอง
ต่อครอบครัว ต่อสังคมอย่างไรบ้าง นักเรียนทุกคนสนใจการเรียนรู้อีกมาก พร้อมรับฟัง
ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาตนเองและครอบครัว ผลการเรียนรู้ นักเรียน
มีความตั้งใจ สนใจการเรียนดี รับข้อเสนอแนะไปปรับปรุงพัฒนาตนเองต่อไป

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกผลการสังเกต
การสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีความพึงพอใจในการเรียนกับพระคุณเจ้า
นักเรียนพร้อมรับคำสอนเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและนำไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนต่อไป

4.1.3 ขั้นสะท้อนผล ผลการดำเนินกลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา
ในระหว่างวันเข้าพรรษา หลังจากที่ได้ดำเนินกลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาใน
ระหว่างวันเข้าพรรษา ทำให้กลุ่มเป้าหมายนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาสามารถปฏิบัติตนตามหลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนาได้ดี นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ ได้เรียนรู้จากพระสงฆ์ที่เป็นวิทยากร
ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้นำพาการประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกต้องทั้งทางด้านภูมิใจในความเป็นไทย
ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความเมตตา
กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความประหยัด ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไป
ในทางที่ดี มีการปฏิบัติตนต่อบุคคลต่าง ๆ ด้วยความอ่อนน้อม การทะเลาะวิวาทลดลงอย่างเห็น
ได้ชัด จากการรายงานของผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านภูมิใจในความเป็นไทย
ไปในทางที่ดีขึ้น ดังนี้

“...นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปมาก การเดิน การปฏิบัติตน ก็สำรวมดี ระวังระวัง
คำพูดคำจาที่พูดสุภาพมากขึ้นกว่าเดิม การพูดคำหยาบก็น้อยลง หนีไปเล่นเกมลดลงอย่างเห็นได้
ชัด...”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 : แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน)

“...นักเรียนมาโรงเรียนแต่เช้า ขยันทำงานตามที่ครูมอบหมายดีมาก ไม่มีการทะเลาะวิวาทกันเลย พูดยาไฟเพราะไม่เหมือนแต่ก่อน พระสงฆ์ที่มาสอนท่านปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ นักเรียนทำตามเป็นส่วนใหญ่...”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 : แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน)

“...การทะเลาะวิวาทกันลดลงมาก คุณครูสบายใจ นักเรียนช่วยเหลือกันดีมาก ทำงานเสร็จเร็วทันเวลาด้วย พุดสุขภาพดีขึ้น พุดคำหยาบก็มีบ้างแต่น้อย...”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 : แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน)

“...เด็กที่พุดคุยขณะครูสอนไม่มีเลย สนใจการเรียนดี พุดก็ไฟเพราะ พุดคำหยาบน้อยลง มีการฝากออมทรัพย์ แสดงว่าใช้จ่ายในการกินน้อยลง รู้จักประหยัดแต่ก็ยังมีส่วนที่ต้องพัฒนาเพิ่มขึ้น...”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 : แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน)

“...เด็กสนใจการเรียนดี พุดก็ดี ควบคุมตนเองได้ดี สนใจ ตั้งใจ ทำงานตามที่อาตมามอบหมาย ตอนแรกไม่ทำอะไร แต่ต่อมาดีขึ้นมาก...”

(พระวิทยากร : บัณฑิต)

“...นักเรียนตั้งใจและสนใจการเรียนการทำงานมากขึ้น ไม่จู้เกียจเหมือนก่อนหน้านี้ ทำงานส่งทันเวลาดี นักเรียนเปลี่ยนแปลงไปมาก...”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 : แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน)

“...เด็กสำรวมระวังกาย วาจาได้ดี ตอนแรกจะคุยกันอยู่ ต่อมาก็ดีขึ้นเรื่อย ๆ เด็กมีความสนใจในแต่ละอย่างไม่เหมือนกัน ทำงานได้ตามที่อาตมามอบหมายให้ปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติได้ดี...”

(พระวิทยากร : บัณฑิต)

สรุปผลการดำเนินกลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาในระหว่างวันเข้าพรรษา

หลังจากที่ได้ดำเนินกลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาในระหว่างวันเข้าพรรษา พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ขึ้นไปประพาศิตนเป็นคนดี ไม่มีการลักขโมย ไม่พูดคำหยาบคาย ตั้งใจทำงานที่ครุมอบหมายได้เป็นอย่างดี ส่งงานทันเวลา มีความตั้งใจทำงานให้สำเร็จ ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ด้วยอาการนอบน้อม แต่งกายมเรียบร้อย พุดจาสุภาพ ไม่หยาบคาย พุดติกรรมส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี แต่ยังมีเหลือลักษณะนิสัยที่ประหัยคอค ออม ใช้จ่ายสิ่งของที่เกินฐานะของตนเอง การออมยังมีน้อยอยู่ ซึ่งจะต้องดำเนินการแก้ไขใน วงรอบที่ 2 ต่อไป

4.2 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยการใช้กลยุทธ์พบพระพบธรรม รอบที่ 2

4.2.1 ชั้นวางแผน หลังจากที่ได้นำเนินกลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทาง ศาสนาในระหว่างวันเข้าพรรษา พบว่าในวงรอบที่ 1 กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจและ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ประพาศิตน เป็นคนดี พุดจาไพเราะ มีสัมมาคารวะ แต่ยังมีบางส่วนที่ยังต้องพัฒนาขึ้นอีก จึงร่วมกันวางแผน ดังนี้

- 1) ประชุมคณะครูเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านภูมิใจในความเป็นไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในวงรอบที่ 1
- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและจัดประชุมคณะกรรมการ เพื่อร่วมกัน วางแผน กำหนด ปฏิทินการปฏิบัติงานและผู้รับผิดชอบ
- 3) ครูผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ติดต่อประสานกับพระวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถจากวัดในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน
- 4) ประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัย และพระวิทยากรเพื่อกำหนด หลักสูตรสาระการเรียนรู้ที่จะร่วมกันดำเนินงานจัดทำปฏิทินการดำเนินงาน
- 5) ดำเนินการตามปฏิทินการดำเนินงาน
- 6) ประเมินผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์
- 7) สรุปผลการดำเนินงานรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

4.2.2 ชั้นการปฏิบัติ และขั้นสังเกต ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมร่วมกันเพื่อ ดำเนินการตามแผนที่กำหนด โดยพัฒนากลุ่มเป้าหมายตามกลยุทธ์ในวันธรรมสวนะ วงรอบที่ 2 ระยะเวลา ระหว่างวันที่ 29 กรกฎาคม 2553 ถึงวันที่ 28 สิงหาคม 2553 โดยนิมนต์พระสงฆ์ จากวัดบวรมงคลบ้านอิฐคือ วัดบ้านหวาย และวัดบ้านคอนขมิ้น มารับบิณฑบาตและอบรม ธรรมะแก่นักเรียนในระหว่างเข้าพรรษา และนำนักเรียนไปปฏิบัติธรรม ฟังพระคุณเจ้าเทศนา อบรมสั่งสอนในวันธรรมสวนะ ดังนี้

วันที่ 20 สิงหาคม 2553 เวลา 10.30-11.30 น. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย นำนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ไปวัดบวรมงคล ผู้วิจัยได้นิมนต์พระครูวินัยวรญาณ เจ้าอาวาสวัดเพื่อให้พระคุณเจ้าได้อบรมสั่งสอน และให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมอริยบท 4 เป็นหลักธรรมที่มุ่งสู่ความสำเร็จ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา และนำนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปปฏิบัติธรรมที่วัดบ้านหวาย กราบนิมนต์หลวงพ่อพระครูสุวรรณธรรมาทร ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ได้แนะนำตัวอย่างบุคคลที่ประสบผลสำเร็จ การนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต พร้อมยกตัวอย่างประกอบและฝึกให้นักเรียนอาราธนาศีล สวดมนต์ กราบพระแบบเบญจางคประดิษฐ์ที่อุทวิที นักเรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจ ฝึกปฏิบัติตนได้เป็นอย่างดี

วันที่ 23 สิงหาคม 2553 เวลา 10.30-11.30 น. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย นำนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ไปวัดบ้านขมิ้น ได้นิมนต์พระครูสุวรรณธรรมาทร มาให้การอบรม สั่งสอน แนะนำ เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม โดยพระสงฆ์ได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ปัจจุบันมาให้ให้นักเรียนฝึกคิด เพื่อหาทางเสนอแนวทาง และนำนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปร่วมปฏิบัติธรรมและฟังพระธรรมจากพระอาจารย์อุทิศ วรรณทอง และได้ฝึกให้อาราธนาศีล สวดมนต์ กราบพระแบบเบญจางคประดิษฐ์ที่อุทวิที นักเรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจ ฝึกปฏิบัติตนได้เป็นอย่างดี

วันที่ 25 สิงหาคม 2553 โรงเรียนได้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดบวรมงคลวัดบ้านหวาย และวัดบ้านคอนขมิ้น จำนวน 10 รูป มารับบิณฑบาต ข้าวสารอาหารแห้งและจตุปัจจัยอื่น ๆ จากนักเรียนและคณะครู ผู้วิจัยได้นิมนต์พระครูสุวรรณธรรมาทรเทศนาอบรมสั่งสอนนักเรียน และให้แนวคิดในการปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้สังเกต บันทึกผลการนำนักเรียนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามกลยุทธ์พบพระพบธรรมในระหว่างเข้าพรรษา ในวงรอบที่ 2 ซึ่งนักเรียนได้รับการพัฒนาขึ้นมาก

4.2.3 ขึ้นสะท้อนผล ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต ทั้งในระหว่างดำเนินการตามกลยุทธ์ และหลังดำเนินการ ร่วมกันพิจารณา วิเคราะห์ตามกรอบกลยุทธ์ และสรุปรายงาน

หลังจากที่ได้ดำเนินการกลยุทธ์การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาในระหว่างวันเข้าพรรษา ทำให้กลุ่มเป้าหมายนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย แสดงความเคารพแบบไทย พูดยาไพเราะอ่อนหวาน น้ำเสียงนุ่มนวล แต่งกายสุภาพเรียบร้อยแบบธรรมเนียมไทย รับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า ส่งเสริม

สินค้าไทย ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย กริยามารยาทงามอย่างไทย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาสามารถปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ดี นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ ได้เรียนรู้จากพระสงฆ์ที่เป็นวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้นำพาการประเพณีปฏิบัติตนที่ถูกด้อยทั้งทางด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวทิตะ ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความภูมิใจในความเป็นไทย และความประหยัด ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดี มีการปฏิบัติตนต่อบุคคลต่าง ๆ ด้วยความอ่อนน้อม การทะเลาะวิวาทลดลงอย่างเห็นได้ชัด จากการรายงานของผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

ผลการประเมินพฤติกรรมก่อนและหลังพัฒนาทั้ง 4 กลยุทธ์

หลังจากการดำเนินงานพัฒนาตามกลยุทธ์ที่กำหนดทั้ง 4 กลยุทธ์ พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาขั้นเบื้องต้น คือ ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงาม มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ประพฤติตนปฏิบัติตนเป็นคนดี โดยเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทิตะต่อผู้มีพระคุณ มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ มีความประหยัดทรัพย์ สิ่งของ และภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่พัฒนาอย่างเห็นชัดเจน คือ การปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย แสดงความเคารพแบบไทย พูดยาไพเราะอ่อนหวาน น้ำเสียงนุ่มนวล แต่งกายสุภาพเรียบร้อยแบบธรรมเนียมไทย รับประทานอาหารไทยที่มีคุณค่า ส่งเสริมสินค้าไทย ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย กริยามารยาทงามอย่างไทย การพูดจาสุภาพมากขึ้น การพูดคำหยาบลดลงเห็นได้ชัด มีสัมมาคารวะ แสดงความเคารพแบบไทย การเข้ารับบริการต่าง ๆ เป็นไปตามลำดับก่อนหลัง ไม่แย่งชิงกัน การช่วยเหลือร่วมมือกันในการทำความสะดวกห้องเรียนเป็นประจำ ทำให้ห้องเรียนสะอาดอยู่เสมอทุกวัน การขโมยสิ่งของไม่มีปรากฏให้เห็น แสดงถึงนักเรียนมีความซื่อตรง ซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน ทำงานกลุ่ม ทุกคนทำหน้าที่ตนเองอย่างเต็มที่ แสดงให้เห็นถึงความสามัคคี ช่วยเหลือแบ่งปันกัน ช่วยเหลือครู มีจิตอาสาอยากช่วยเหลือส่วนรวม เห็นใจกัน เห็นได้จากทะเลาะวิวาทกันเกือบจะไม่มีเลย นักเรียนใช้จ่ายทรัพย์สิ่งของอย่างประหยัด เห็นได้จากมีการออมเงิน มีการฝากเงินกับครูประจำชั้น ตามโครงการธนาคารโรงเรียน เป็นต้น ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดทุกครั้ง หันตามเวลาที่กำหนด เข้าร่วมกิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติ กิจกรรมอบรมประจำสัปดาห์ทุกคนทุกครั้ง แสดงให้เห็นว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบสนใจ ตั้งใจที่จะร่วมกิจกรรม ไม่หนีเรียนในช่วงบ่าย ไม่ไปเล่น

เกมอีกเลขในวันที่มาเรียนหนังสือตามปกติ จากการดำเนินงานสะท้อนให้เห็นว่า กลยุทธ์ทั้ง 4 กลยุทธ์ เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้ฝึกปฏิบัติจริง เรียนรู้เรื่องที่มีความหมายใกล้ตัวสนองความต้องการ ความสนใจของนักเรียน จึงส่งผลทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมแสดงออกถึงความเป็นคนดี ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีพฤติกรรมด้านภูมิใจในความเป็นไทย อยู่ในระดับดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามจากระยะที่ 1 ดังตาราง 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย

รายการสำรวจพฤติกรรม การปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรม	ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6) ก่อนดำเนินการ			ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6) หลังดำเนินการ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย	4.45	0.35	มาก	4.53	0.47	มากที่สุด
โดยรวม	4.45	0.35	มาก	4.53	0.47	มากที่สุด

หมายเหตุ รายละเอียดเปรียบเทียบผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ นำเสนอในภาคผนวก ค

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่าผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน ตามแบบสอบถามเพื่อการประเมินพฤติกรรมนักเรียน ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านอืดออดอนหวายขมิ้น หลังการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 3 กลยุทธ์เปรียบเทียบกับพฤติกรรมนักเรียนก่อนการพัฒนา ในระยะที่ 1 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.45 ระดับปฏิบัติมาก แต่เมื่อพัฒนาทั้ง 2 วงรอบแล้ว พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมพัฒนาดีขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 4.53 ระดับการปฏิบัติมากที่สุด